

Hub Dohmen is technologieadvocaat bij Dohmen Advocaten.

3D-geprint onderdeel veroorzaakt ongeval – wie is aansprakelijk?

Stel een bedrijf heeft een machine met een kapot onderdeel. Om een lange wachttijd te voorkomen, downloadt het een STL-file van de site van de leverancier en print het onderdeel op zijn 3D-printer. Helaas gebeurt er daarna een ongeluk. Uit onderzoek blijkt dat het geprinte onderdeel vanaf dag 1 al mankementen vertoonde. Kan het bedrijf de leverancier aansprakelijk stellen?

In 2020 publiceerde het Europees Parlement zijn resolutie over 3D printen, intellectueel eigendom en aansprakelijkheid. Wat betreft de aansprakelijkheid op het gebied van additive manufacturing wil het EP snel zorgen voor certificering, identificatie en traceerbaarheid van alle materialen, processen en producten. Daarnaast wil het toe naar databanken van betrouwbare bestanden ten behoeve van professionals en consumenten. Last but not least, wil het Europese Parlement een specifiek stelsel van aansprakelijkheid invoeren. Daarin moet een duidelijke afbakening komen van de verantwoordelijkheden van alle spelers. Het wijst daarbij op de mogelijke implicaties van nieuwe 'maak-het-zelf'-methodes. Daarbij wordt geen eindproduct geleverd maar alleen een softwaredownload en printinstructies. De productaansprakelijkheidsregels voor schade aan consumenten moet volgens het EP ook op de schop. De Europese Commissie moet nog steeds iets doen met die resolutie. Ik heb het in dit verhaal dus over de huidige stand van zaken rondom aansprakelijkheid.

Aansprakelijkheidsvragen bij 3D printen hebben niets met de technologie als zodanig te maken. Verveelvoudigen en kopiëren hebben altijd al bestaan. Het aantal spelers in het spel is wel gegroeid, van de schrijvende monnik naar de drukpers naar het kopieerapparaat. Maar ook bij die drukpers kon de vraag rijzen: als in het boek een fout in de bouwtekening van een brug staat en de brug instort, wie is er dan aansprakelijk?

Vervangingsonderdelen die door een ander worden gemaakt, dat kenden we al. De verandering in productiewijze, dat wil zeggen toevoegen in plaats van verwijderen van materiaal, is juridisch gezien irrelevant. Ook de keten is deels gelijk: cad/cam-tekenaar, grondstoffenleverancier. Wel is de frezer vervangen door de printer. En er zijn meer spelers.

Overal waar een speler is, kan een fout ontstaan. En andere spelers kunnen dan weer voortborduren op die fout. Degene die het product maakte waarvan de scan is gemaakt, kan daarbij een fout hebben gemaakt. Daarna kan degene die de scan maakt weer de fout in gaan. Degene die de scan

uploadt, host of downloadt, kan gebrekkige it-infrastructuur hebben waardoor filecorruptie optreedt. De 3D-printer kan een fout maken bij het printen: ligt dat dan aan degene die de printer bedient, aan de hardwareleverancier of de softwareleverancier? Of heeft een systeembeheerder een poort dichtgezet waardoor een cruciale update niet is doorgevoerd? Zit er een fout in de grondstof waarmee wordt geprint? Staat de printer in een omgeving met trillende machines? Dat zijn allemaal factoren die een rol kunnen spelen bij het ontstaan van fouten. En wie dan (alleen of samen met anderen) aansprakelijk is, kan afhangen van een groot aantal feiten die dan weer juridisch moeten worden geduid. Hoe die duiding luidt, is ook nog eens afhankelijk van de overeenkomst. Zijn de gevolgen van de desbetreffende fout geregeld in de overeenkomst of moeten we terug-

vallen op de wet? Is er een schriftelijke of een mondelinge overeenkomst, en wat is de inhoud van die overeenkomst? Zitten er vrijwaringen of juist garanties in die overeenkomst? Is er een industriële standaard overeengekomen en zo ja, welke? Bevat de overeenkomst een controleplicht?

Vooropgesteld dient te worden dat degene die schadevergoeding wil, zal moeten bewijzen dat de oorzaak bij de ander ligt. De omstandigheid van meer spelers in de keten verandert niets aan het aansprakelijkheidsrecht. Ook het internationaal aspect (bijvoorbeeld dat de printer uit China komt en het filament uit Duitsland) bestond al. Meer spelers zorgt er wel voor dat je met meer landen en meer rechtsstelsels te maken hebt. Een helder inzicht van de jurist kan nodig zijn.

Terug naar de vraag: kan de aanbieder van de STL-file aansprakelijk worden gesteld? Een rechter zal daar vast een antwoord op kunnen geven op grond van de huidige wet. Wel zal hij eerst contracten en algemene voorwaarden moeten bestuderen. Hij zal allerlei bewijsopdrachten geven. Er zal een getuigenverhoor plaatsvinden.

Als er na (veel) meer dan een jaar een vonnis komt, dan kunnen partijen nog in hoger beroep. Een dergelijk circus wil iedereen voorkomen. Bij voorwerpen die grote schade kunnen veroorzaken, is het dus waarschijnlijker dat partijen en verzekeraars van tevoren allerlei testen en certificeringen eisen.

Moraal van dit verhaal: zorg vooraf voor een goede overeenkomst. Dat geldt voor iedereen in de 3D-printketen: regel het vooraf zo dat klip en klaar is wie de schade draagt als er iets fout gaat. Op een slepende procedure met bewijsrisico's zit een ondernemer immers niet te wachten.

Een helder inzicht van de jurist kan nodig zijn